

NAWYKNAĆ (48) *vb pf*

a jasne (w tym 1 r. błędne znakowanie).

inf nawyknać (1). ◇ *fut* 3 sg nawyknie (2). ◇ 3 pl nawykną (1). ◇ *praet* 1 sg m nawykłem (1). ◇ 2 sg m -eś, -ś nawykł (3). ◇ 3 sg m nawykł (11). *f* nawykła (2). *n* nawykło (1). ◇ 1 pl m pers my nawykli (1) *BielKron*. ◇ 2 pl m pers -ście nawykli (1). ◇ 3 pl m pers nawykli (15). ◇ *plusq* 3 sg m był nawykł (3). ◇ *con* 1 sg m bych nawykł (1). ◇ 3 sg m by nawykł (1). *f* nawykłaby (1). ◇ 3 pl m pers by nawykli (3).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI – XVIII w.

1. Przymycać się (13) :

nawyknąć czego (6): Potrzeba mu z młodych lat/ nawyknać wżytkiego *BielKom* B2v; Miefzczanie aby nie ieżdżili z miáfhá nigdziey/ by obyczáiow fkażonych zálie fkađ nie przyniefli álbo nie nawykli *BielKron* 272v, 336; *PapPan* B3v, V2v; *KochPij* C3.

nawyknąć u kogo (2): A tákoż onym fprzeżenim/ Czeńtym brozdy powtárzánim: Młody [koń] nawykł v fthárego/ Słuchać oraczá lámego. *BierEz* Rv; *KochPij* C3.

nawyknąć od kogo (1): porzucili miefzczanie wżyftkę o sobie pieczą/ iufz tylko fzynkuią/ pija/ á łotruią iákořz y tego fzynku od was fię náuczylif/ áboście wy od nich nawykli. *GórnRozm* L3v.

cum inf (5): *BierEz* Rv, R3; *BielŻyw* 92; *BielSpr* 2; TEn był w fwych młodych leciech nawykł nie próżnować *PapPan* T3.

W charakterystycznych połączeniach: nawyknać obyczjow (2), *porzqdku*; *nawyknąć w młodych leciech* (z młodych lat) (2), *w pieluchach*, *u Włochow*; *nawyknąć legać* [pod czym], *łapać*, *nie próżnować*, *słuchać*.

a. *Z przeczeniem: nie umieć, nie móc* [*cum inf*] (1) : Wżyftko ftobą vćichło/ niefłyfzeć fpiewánia/ Twego wdzięczny fłowiczkuf/ áże od świtánia. [...] Aże y pátrzyć przykro/ co wżytko zámilkło/ Tákiey nosić teřkności ferce nie nawykło. *WisznTr* 14.

2. *Nauczyć się, zapoznać się; discere* *Modrz* (34) : Thá nie vmiála inákřzego ięzyká iedno Niemiecki/ wřákże zá ořm niedzyel nawykła po Polřku *BielKron* 383, 437v, 462.

nawyknąć czego (18): od ktorey [*Panny Maryjej*] wiele fłyřzał y nawykł tych rzeczy ktore fie około Pána Kryřtuřa y około iey toczyły naprzodku *BielKron* 143v; Dámářzek Miáfto známienite w Syryey/ [...] gđziem tám miefzkał kilka mieřęcy ábych ięzyká nawykł *BielKron* 455v, 5v, 46, 123, 165, 336v (10); *KochSat* B3; iz tey fpráwy [*rycerskiej*] řáđny nie obaczý áni nawyknie domá fiedzac przy kuflu/ [...] tylko w potrzebie Rycyřkiey bywáiąc. *BielSpr* 37, 16v, 28v, 55, 59v, 60v. *Cf nawyknać czego gdzie*.

nawyknąć czego a. co (1): puřcili go [*Judasza Skaryjota*] do Kořcioła aby nawykł Schemámforás [= *zakłęcie kabalistyczne*] á przepifał fobie/ aby iáko mogli Kryřtuřa zdziálać *BielKron* 464v.

nawyknąć czego gdzie [= *u kogo*] (1): [*Chryřtus mówi:*] Tem fye bron ćzegom ya vćził Bocz wřyftko błáđ oprocz tęgo Ieflis jndze nawykł ćzego *RejKup* aa3.

nawyknąć od kogo (11): A gdy był obrzázan z namowy thego Zydá/ nawykł od oycá pogáńfkiey wiáry/ á od mátki Zydowřkiey/ iz był tym vczeńřzy. *BielKron* 165, 5v, 22, 101, 123, 335v [2 r.]; *BielSpr* 16v, 28v, 55, 59v.

nawyknąć co (1): Abo że iym [starszym młodź wychwującym] wtyd nie da by młodźyich słucháli/ Co bez wafá [= *będąc młodymi*] náwykli/ áby precz miotáli. *ModrzBaz* 134v.

cum inf (5): Dał potym fyná Ełzkułápiufá Chironowi Doktorowi/ od ktorego nawykł leczyć ludzi/ iż z niego był wielki Lekarz *BielKron* 22; Zydowie napierwey náwykli piáć y czyść od Moizefzá/ kthory theż íam od Káldeyczykow náwykl *BielKron* 335, 337v [2 r.]; *BielSpr* 5.

Ze zdaniem dopełnieniowym (2): *BielKron* 101; Gdym podrosł [...]/ Kázdey íztuki Márłowey muśiałem íkolfztowác. Náwyklém Paeonowie íák broń powracáią [*didici, quo Paeones arma rotatu... citent*]/ Íáko Málságotowie włóczniámi ítrzeláią. *ModrzBaz* 111.

W przeciwstawieniu: »nie umieć ... nawyknać« (2): *BielKron* 337v; [Turcy] Vczyniwłzy z drzewa íáko tárás ná tym ie [*działa*] kładá [...]/ náczyniwłzy ízáncow ítrzeláią ku Zamku albo Miáftu/ á tak tłuká mury około niego częgo pierwey nie vmieli/ od Krześcóján te⁸⁰ náwykli. *BielSpr* 55.

W charakterystycznych połączeniach: *nawyknąć od* (nie)dawnego czasu (2), *dobrze*, (na)pierwej (3), *prędko* (2); *nawyknąć języka* (3), *mowy niemieckiej*, *nauk*, *pisma* (3), *po polsku*, [jakich] *rzeczy*, *spraw(y)* [jakiej, w czym] (3), *wiary* (2), *zachowania*; *nawyknąć od Babilonijej*, *od Grekow* (3), *od Kaldejczykow* (2), *od krześcijan*, *od łacinnikow*, *od matki*, *od ojca*, *od Rzymian* (2); *nawyknąć czyść*, *leczyć ludzi*, *pisać* (3), *pływać*.

Przen (1) :

Zwrot: »nawyknąć obiecadła« = *zmądrzeć* (1): Wiem dobrze iż ty odpufty Przyodzieia wdobre chufty Twe Kucharky/ ba y dzyatky Za tego dutka podatky. I owa twa Baba íhywa [...] By tych pieniędzy dopadła Nawykła by obiecadła. *RejKup* k6v.

3. *Często coś robić* [*cum inf*] (1) : była w tym mieście [...] zakonniczká/ imieniem Hildegárdis/ ktora będąc częłtokroć w záchwyceniu/ náwyklá wiele rzeczy przyłzłych opowiadác *BielKron* 284v.

Synonimy: 2. *nauczyć się*, *sprawić się*.

Formacje współrdzenne cf **WYKNAĆ**.

Cf **NAWYKNIENIE**

ZCh